

The Thai Journal of Veterinary Medicine

Volume 2
Issue 1 January 1972

Article 1

1-1-1972

รายงานสัตว์ป่วยหนีงราย ศัลยกรรมตัดน้ำกิบในโค

ชัยมงคล ใจหลิม

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/tjvm>

 Part of the Veterinary Medicine Commons

Recommended Citation

ใจหลิม, ชัยมงคล (1972) "รายงานสัตว์ป่วยหนีงราย ศัลยกรรมตัดน้ำกิบในโค," *The Thai Journal of Veterinary Medicine*: Vol. 2: Iss. 1, Article 1.

DOI: <https://doi.org/10.56808/2985-1130.3307>

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/tjvm/vol2/iss1/1>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in The Thai Journal of Veterinary Medicine by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

รายงานสัตว์ป่วยหนึ่งราย

ศัลยกรรมตัดนิ้วกีบในโค

ชัยณรงค์ โลหะชิต สพ.บ.*

ประวัติ

แม่โคอายุประมาณ ๓ ปี ของฟาร์มโคนมไทย-เดนมาร์ก ป่วยเป็นโรคกีบ嫩่ (foot rot) ที่นิ้วกีบอันนอกของขาหลังข้างขวา มาประมาณ ๒ เดือนแล้ว และได้รับการรักษามาคลอดด้วยการต่อปากกีบ และทำแผลใส่ยา gamma benzene hexachloride (Lorexane) แล้วทำ bandage ไว้ กับให้การรักษาทาง systemic โดยให้ sulfa preparation (Sulfadimidine) Intravenous route ควบคู่ไปด้วย แต่อาการไม่ดีขึ้น กลับทรุดลงทุกวัน.

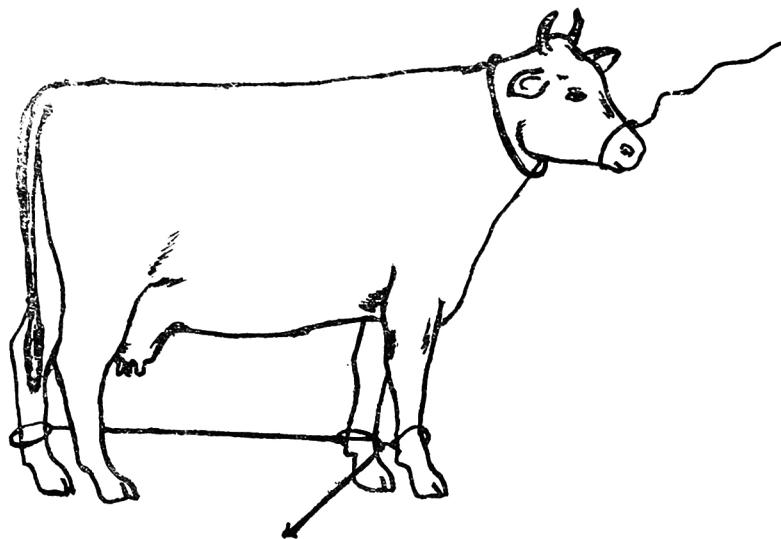
สัตวแพทย์ประจำฟาร์ม เห็นว่าการรักษาดังกล่าวไร้ผล แต่ถ้าตัดกีบข้างที่เป็นโรคทั้งเสี้ย ก็จะยังคงเหลือนิ้วกีบ (digit) ที่ดีอีกข้างหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้สัตว์ใช้ขาข้างนั้นได้โดยสะดวก จึงตัดสินใจ ที่จะตัดนิ้วกีบข้างที่เสียหายนั้น.

วิธีทำ ศัลยกรรม

การควบคุมบังคับสัตว์ ล้มสัตว์ (Casting) โดยใช้เชือกมัดขาหน้า ๒ ข้างให้ติดกัน ใช้เชือกอีกเส้นหนึ่ง ผูกที่ขาหลังข้างซ้าย และสอดปลายเชือกเส้นนั้นไประหว่างเชือกที่มัดขาหน้าไว้ ดึงปลายเชือกดูด ออกมากางค้านข้างทางขวา ให้ผู้ช่วยยืนหันหลังเข้าหาสัตว์ทางค้านขวาแล้วจับคอบิดมาทางขวาของสัตว์ ผู้ช่วยอีกคนหนึ่ง จับหางดึงมาทางซ้ายและให้สัตว์ล้มเอวข้างซ้ายลง เมื่อดึงปลายเชือกที่สอดไว้แล้ว ในตอนแรก ขาหน้า ๒ ขา และขาหลังซ้ายจะรวมเข้าหากัน มัดสามขาที่กล่าวมีให้แน่นไว้ครั้งหนึ่งก่อน ดึงขาข้างขวาที่จับมาทับแล้วใช้เชือกอีกเส้นหนึ่งทึบไว้กับ ๓ ขา ที่มัดไว้แล้วในตอนแรก โดยมัดตรงเหนือ hock ให้ปลายขาที่จะตัดนิ้วกีบ โผล่ยื่นมา (คุ้มภที่ ๑)

* แผนกวิชาศัลยศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

เพื่อจะได้ทำการตัดได้สะดวก สำหรับหัวเข้าทางเรือแล้วให้ผู้ช่วยดึงไว.

รูปที่ ๑. แสดงการล้มสัตว์ก่อนการทำผ่าตัด

การเตรียมบริเวณที่จะทำการผ่าตัด และ Anesthesia.

ทำการล้มสัตว์โดยใช้สบู่และแปรงแปรงให้สะอาด ทำ local anesthesia โดยฉีด lidocaine ที่ subcutaneous tissue รอบบริเวณ metacarpus ซึ่งจะ block radial nerve, ulnar nerve และ median nerve รอบๆ ขาที่จะส่ง branch มายังกีบ (ดูรูปที่ ๒)

รูปที่ ๒. แสดงบริเวณที่ block nerve รอบ metacarpus

เครื่องมือที่ใช้ในการผ่าตัด

๑. มีด (Blade & scapel)

๒. Embryotome wire

รายละเอียดของการผ่าตัด

ทำ tourniquet ตรงบริเวณ Metacarpal bone ใกล้ ๆ กับที่ทำ nerve block ไว้โดยใช้สายยางรัดให้แน่น

ใช้มีดตัดหนัง และเนื้อเยื่อระหว่าง hoof ให้โคงไปตัดที่ second phalanx ตรงปลายของกระดูกแล้วใช้ embryotome wire ตัดกระดูกให้ขาดจากกันโดยตัดตรงกระดูกเลย

ในการตัดนี้ ตัด distal sesamoid bone ออกไปด้วย เพราะว่าถ้าทิ้งไว้จะเป็น foreign body และแผลที่ตัดจะ heal ไม่ดี

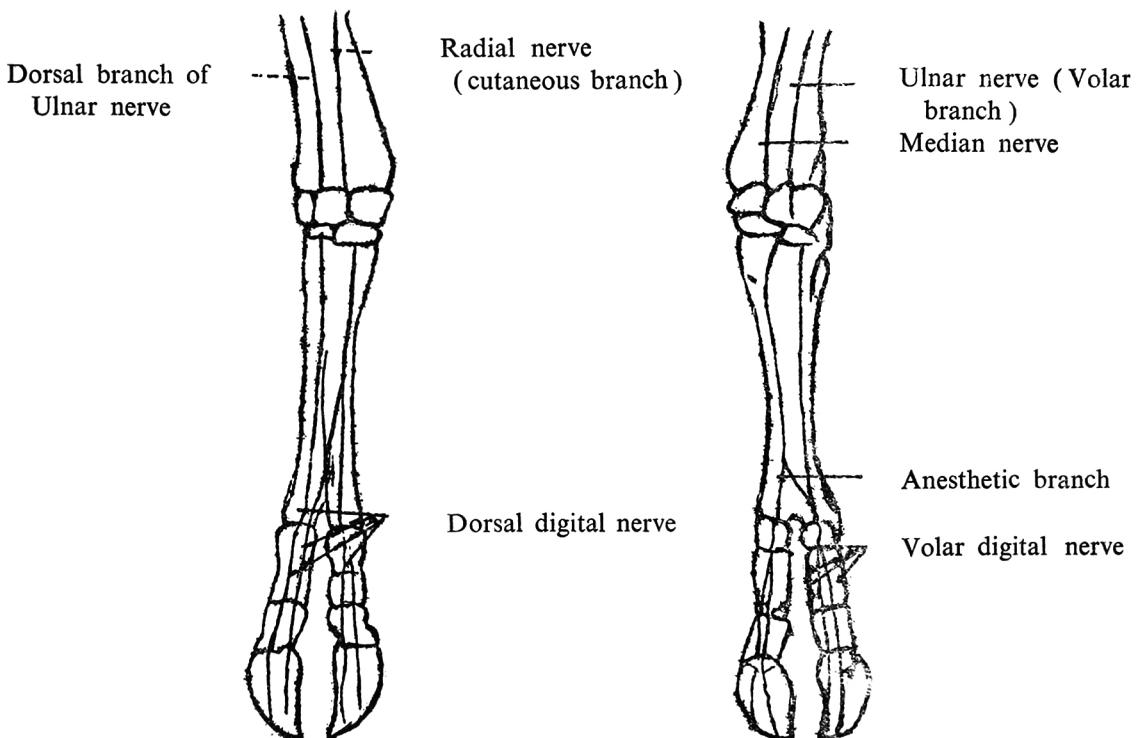
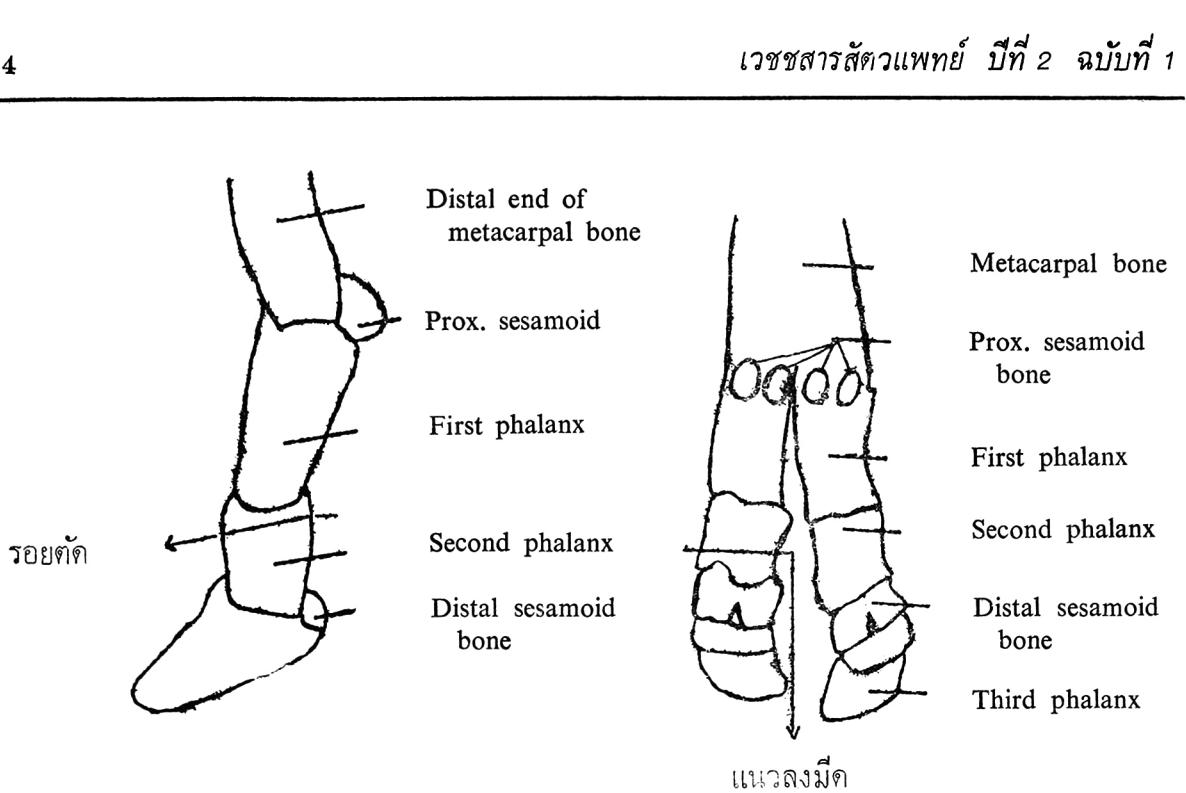
หน้าตัดของกระดูก second phalanx ใช้ currete ขุดและตัดเอาส่วนของ bone marrow ออกให้หมด.

การแต่งแผลเมื่อผ่าตัดเสร็จ

ใช้ Iodoform powder เทบน้ำลีพอประมวล ปิดแผลไว้แล้วใช้ผ้าพันแผลพันรอบแผลขาข้างนั้น โดยพันรอบ hoof อีกข้างด้วย การพันเช่นนี้จะเป็น pressure bandage ช่วยห้ามเลือดได้อย่างดี คล้ายยางที่รัดทำ tourniquet ออก

ใช้ชามันกินหารอบ bandage ให้ทั่วเพื่อกันน้ำเข้า แล้วใช้กระสอบป่านหุ้มทับอีกที เพื่อบื้องกัน bandage ที่พันไว้ เพราะเท้าข้างนั้น สักวันจะใช้เดินได้บ้าง หลังจากทำไปแล้ว bandage อาจหลุดได้

Bandage ที่พันไว้นั้น อาจเปลี่ยนทุก ๓ อาทิตย์ หรือถ้าทำให้การเปลี่ยนทุกอาทิตย์ ทั้งนั้น ก็คงคงอยู่ bandage นั้นด้วย ว่าหลุดออกหรือไม่ ถ้าหลุดต้องพันใหม่.

Nerves of distal part of right forelimb of ox.
Dorsal view

Nerves of distal part of right fore limb of ox.
Volar view

การดูแลหลังผ่าตัด

หลังทำเสร็จแล้วให้ sulfa preparation (sulfadimidine) หรือ antibiotic เพื่อรักษาทาง systemic ด้วย

เก็บสัตว์ในที่แห้งๆ และสะอาดเปลี่ยนผ้าพันแผลดังกล่าวเล็กข้างต้น การหายของแผล จะหายจากภายในออกทางกระดูก ดังนั้นต้องระวัง fistula ที่จะเกิดที่กระดูกด้วย โดยปกติแผลจะค่อยๆ หายภายใน ๒ อาทิตย์ แต่ต้องดูแลต่อไปจนเกิดการหายและมี fibrosis ดีแล้ว.

สรุปและวิจารณ์

การทำการผ่าตัดในสัตว์ใหญ่นั้นต้องคำนึงถึงเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ความมีการพยากรณ์โรค ที่ถูกต้องคุ้มครองว่าหลังทำไปแล้วผลจะเป็นเช่นไร จะคุ้มกับที่ทำไปหรือไม่ ควรจะเลือกระหว่างการส่งโรงฟาร์มาซีและที่จะทำการผ่าตัดด้วย

ในการนี้การตัดสินใจตัดน้ำวิบากที่เป็นโคนน์ คิดว่าเป็นการทำที่ถูกต้องแล้ว เพราะจากการที่เคยทำไปแล้วสัตว์สามารถใช้ claw ที่เหลืออีกข้าง support ได้ และในโคนนจะมีน้ำนมเพิ่มขึ้นเห็นได้ชัด เพราะสุขภาพจะดีขึ้นเรื่อยๆ

ถึงแม่ว่าต้องส่งวัวตัวนี้เข้าโรงพยาบาล ก็อาจต้องทำเช่นเดียวกัน เพราะหลังทำไปแล้ว ทำให้น้ำหนักตัวมากขึ้น และสุขภาพดีขึ้น เราสามารถเลี้ยงขุนไวน์สักระยะหนึ่งก่อน จึงจะส่งโรงฟาร์มาซี แต่ต้องคำนึงถึงราคาน้ำวิบาก ค่าอาหารสัตว์ และค่าผ่าตัดด้วยว่าจะคุ้มกันหรือไม่ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ เจ้าของฟาร์มและสัตวแพทย์ จะเป็นผู้ที่จะช่วยกันตัดสินใจได้ดี

ในการนี้ที่มี Infection ลูกคลามมากๆ จำเป็นต้องตัด claw ทั้งทั้งสองอันนั้นไม่การทำ เพราะในสัตว์ใหญ่ การตัดขาเสียข้างหนึ่งจะเพิ่มความลำบากให้สัตว์มาก เพราะน้ำหนักตัวมาก รวมทั้งการดำเนินชีวิตร่องรอยๆ ด้วย ควรส่งโรงฟาร์มาซีมากกว่า

การทำกีบเทียม (Artificial hoof) ย่อมทำได้แต่ไม่คุ้มค่าสำหรับสัตว์เศรษฐกิจ

สำหรับเทคนิคการตัดน้ำวิบากโดยวิธีนี้ เป็นวิธีที่คุ้มค่าที่สุด เพราะทำได้สะดวก รวดเร็ว เครื่องมือที่ใช้น้อยชิ้น ไม่จำเป็นต้องใช้ผู้ช่วยมากนัก การใช้ tourniquet และ block nerve วิธีนี้ก็ได้ผลดีจากการทำพบว่าแทบจะไม่มี bleed เลยและปริมาณที่ทำการผ่าตัดขำนดความรู้สึกดีมาก

ส่วนการ restraint สัตว์ ถ้าสัตว์ตัวโตามากๆ และแข็งแรงการบังคับเพียงแค่นี้ อาจทุกทุกเฉบังแต่ก็พอจะทำได้เช่นกัน

การทำ bandage และใช้กระสอบป่านหุ้มอีกครั้ง เป็นความคิดที่ดี เพราะจะป้องกันผ้าที่พันไว้ไม่ให้หลุดลุยได้เมื่อสัตว์จะใช้เท้าข้างนั้น

อาจกล่าวได้ว่าเทคนิคการทำการตัดนิ้วกับโดยวิธีนี้ได้ผลดีและควรนำมาใช้ต่อไป โดยอาจพิจารณาสิ่งอื่น ๆ ร่วมไปด้วยในแต่ละกรณีไป.

คำขอบคุณ

ผู้รายงานขอขอบคุณ ดร. Vinther และนายสัตวแพทย์ชัยสิทธิ์ นาคเกษม แห่งฟาร์มโคนมไทย—เดนมาร์ก ที่ได้กรุณาจัดหา Case และให้คำแนะนำตลอดจนการแสดงการทำการผ่าตัดในครั้งนี้ และขอขอบคุณอาจารย์สัตวแพทย์ ประสิทธิ์ โพธิบัកษ์* แผนกวิชาศัลยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้สนับสนุนให้คำแนะนำตลอดจนการแก้ไขรายงานฉบับนี้ให้สมบูรณ์ดีขึ้น.

เอกสารอ้างอิง

- 1 : Sisson and Grossman : *The Anatomy of the Domestic Animals.* p. 160–862, 1968
- 2 : O' Conner J. J., *Dollar's Veterinary Surgery.* 4 th Ed., 1950
p. 442, "Amputation of the digit in the Ox."
- 3 : E.R. Frank, *Veterinary Surgery.* 6 th Ed., 1959, p. 213–215. "Amputation of Claw."

* รักษาการแทนหัวหน้าแผนกวิชาศัลยศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

